

N:o 14.

Af herr **C. G. Bäckgren**, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till ändring i gällande undervisningsplan för de allmänna läroverken.

Den, som genomläser Kongl. Maj:ts nådiga stadga för rikets allmänna läroverk af den 1 november 1878 jemte Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse af den 22 mars 1895 angående ändrad lydelse i vissa delar af nämnda stadga, kan få den föreställningen, att allt är på bästa sätt ordnad för och vid de dyrbara undervisningsanstalter, som kallas de allmänna läroverken.

Sedan i 5 § af stadgan blifvit omtaladt hvilka läro- och öfningsämnena vid dessa skolor äro, har genom 94 §:s viktiga innehåll ett dyrbart och ansvarsfullt förtroende lemnats åt skolans rektor, då det heter: »Rektor vake deröfver, att undervisningen efter allmänna stadganden och särskilda föreskrifter ändamålsenligt fortgår, att lärarne fullgöra sina skyldigheter och att ibland lärjungarne gudsfruktan, sedlighet, flit och god ordning befordras och iakttagas — —». Och i 116 § gifves följande föreskrifter: »Vid ledningen af lärjungens arbete vare lärarens förnämsta syfte att utveckla hans anlag och förmögenheter. Utan att fästa alltför mycken vikt vid enskildheter, vare det i främsta rummet lärarens bemödande att, med noggrant afseende på lärjungarnes krafter och den utveckling, de vunnit, öfva dem till sjelfverksamhet samt sålunda gifva deras insigter klarhet, säkerhet och mognad.

Under läsetimmarne på lärorummet utgöre den i frågor och svar fortgående muntliga undervisningen det viktigaste medlet att utvidga och befästa lärjungens insigter. Läroboken vare hufvudsakligen ett hjälpmedel att

Bih. till Riksd. Prot. 1896. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 5 Häft. (N:is 14—16) 1

fästa i minnet hvad som redan blifvit uppfattadt; dess begagnande bör af läraren ställas i nära sammanhang med hans muntliga undervisning.

Ej må lexor eller öfver hufvud hemarbete föresättas lärjungarne utan tillräcklig förberedande behandling.

Hemlexor må i de nedersta klasserna sparsamt begagnas och endast småningom ökas, i den mån lärjungens kropps- och själskrafter utvecklas till förmåga såväl af ett mera ansträngdt arbete som af en icke blott till minnesöfning inskränkt studieverksamhet på egen hand.»

Om man nu i verklighetens ljus allvarligt skärskådar, huru dessa föreskrifter jemte den fastställda undervisningsplanen resultera vid de allmänna läroverken, finner man, att ungdomen nödgas använda allra minst 9 år af den oersättliga tiden för genomgående af ett fullständigt elementarläroverk; att för mången yngling tager skoltiden ännu flera år i anspråk; och, hvad värre är, att skolungdomen synes vara öfveransträngd, hindrad i sin kroppsliga utveckling och får det dystra minnet från skoltidens dagar af en undergräfd och försvagad helse.

Den behållning deremot, som den utexaminerade lärjungen efter de årslånga studierna medför från skolsalarne, är en lärdom, som i mycket ringa omfattning hjälper honom ens till födan för dagen, i många fall endast en mängd tomma minneslexor ur de olika läroämnena, hvilka i ringa mån äro honom till gagn i det praktiska lifvet under den dagliga kampen för bröd och hem.

Något tvifvel kan ej råda derom, att ej skolstadgans föreskrifter äro tillkomna i den mest välmenande afsigt för det uppväxande släktet, men då hennes tillämpning medför så nedslående och sorgliga följder, som här blifvit vidrörda, manas man att fästa uppmärksamheten derpå för att om möjligt få några förändringar till det bättre.

Jag vill icke tillåta mig att uttala något om, huru 94 §:s innehåll tillämpas. Dess föreskrifter må vara en samvetssak för rektor och lärare.

Men hvad som synes mig ligga inom det område, som jag kan hafva rättighet att vidröra, är innehållet i 5 och 116 §§. I den förra uppräknas följande 12 läroämnen för de allmänna läroverken: 1) kristendom, 2) modersmålet, 3) latinska, 4) grekiska, 5) tyska, 6) engelska och 7) franska språken, 8) historia och 9) geografi, 10) filosofisk propedeutik, 11) matematik samt 12) naturvetenskap; och dessutom 5 öfningsämnen, nemligen: 1) välskrifning, 2) teckning, 3) musik samt 4) gymnastik och 5) vapenöfning.

Undervisning i just dessa 17 ämnen skall då vara nödvändig, på det att de allmänna läroverken skola fylla det ändamål, som i 1 § af stadgan för dem uttalas, då det heter: »*De af staten bekostade allmänna*

läroverken hafva till ändamål såväl att utöfver omfånget för folkskolans verksamhet meddela medborgerlig bildning som ock att grundlägga de vetenskapliga insigter, hvilka vid universitet eller högre tillämpningsskola vidare utbildas.» Och den ordning i förhållande till hvarandra, hvari de uppräknas i förra årets kungörelse, skall väl utvisa det värde, de anses ega för »medborgerlig bildning» och »grundläggning af vetenskapliga insigter».

Kunskap i hvilket lofligt ämne som helst torde i sin mån bidraga till de ändamål, som läroverken hafva sig föresatta, men den allvarliga frågan är den, om alla de ämnen, hvari läroverken meddela undervisning, äro af den betydelse för det dagliga lifvet, att de förtjena förvärfvas med bortslösande af en tid, som aldrig kommer åter, och med de dryga uppoffringar, som vistelsen vid läroverken kräfver af såväl den enskilde som staten. Oomtvistligt torde vara, att ingen skolbildning bör drivas så, att den sker på bekostnad af helsan och med grundläggande af framtida dagars sjuklighet.

Så vidt jag af den erfarenhet, som stått mig till buds, funnit, går nutidens uppfattning, kraf och önskningsar i en sådan rigtning, att stunden torde vara inne, då man utan saknad bör kunna förvisa de s. k. döda språken och den filosofiska propedeutiken från undervisningsämnena vid de allmänna läroverken. De ha förr spelat en vigtig rol för »medborgerlig bildning och grundläggning af vetenskapliga insigter», men deras blomstringstid är nu förbi och en fristad må beskåras dem i bibliotekens lugna och trygga gömmor. Om någon skulle vara i behof af kunskap i dessa ämnen, bör den hellre inhemtas vid högskolorna under en mognare ålder.

Utom de 5 öfningsämnena återstå ändå 9 läroämnena, hvarmed elementarläroverken hafva att sysselsätta sig. I flera af dessa kunskaps-grenar föreskrifver undervisningsplanen större omfång än som skäligen torde vara behöfligt och nödvändigt för det dagliga lifvet; i andra deremot torde kursernas mera knappa omfattning mana till önskvärdhet af, att om möjligt mera tid ansloges för dem.

Att kristendom och modersmålet fått intaga de första, de förnämsta rummen bland läroämnena, derom är ej annat än godt att säga. Men det är förvånande, att man år 1895, då den kongl. kungörelsen angående de allmänna läroverken senast utfärdades och den 5 §, som uppräknar läro- och öfningsämnena, var föremål för omarbetning, att man i de dagar, hvilka vi kalla för våra och under hvilka vi bevittnat den ena märkliga uppfinningen efter den andra på det naturvetenskapliga området, hvarigenom man anser, att menskligheten förts framåt med

jettesteg, ej har annan plats för läroämnet naturvetenskapen än yttersta eller sista rummet.

Måne tiden ej nu kan vara inne att lemna naturvetenskapen en värdigare och mera framskjuten plats bland läroämnena? Kan det räknas för mera medborgerlig bildning att hafva minnet fylldt med en mängd regler och undantag rörande döda och lefvande främmande språk än att hafva inblick i Skaparens eviga och oföränderliga lagar för den natur, hvaraf vi alla utgöra en del? Kunna historierna om huru länder och furstar slagits om magt och herravälde vara för den medborgerliga bildningen och den vetenskapliga grundläggningen mera nödvändiga än insigten i naturens stora bok, der hvarje blad är skrifvet af Skaparens egen hand?

Genom innehållet i den här förut delvis återgifna 116 § af elementarläroverkens stadga föreskrifves, så vidt jag kan förstå, att undervisningen bör ske till hufvudsakligaste del på lärorummet; att hemarbete må begagnas sparsamt och med försigtighet. Men huru hafva de myndigheter, som uppgjort undervisningsplanerna för elementarläroverken läst denna viktiga paragraf och haft den i ögonsigte vid sitt ansvarsfulla arbete? Fordringarna och kurserna hafva blifvit tilltagna i så stort omfång, att läraren ej hinner både att, såsom det heter, *»låta den muntliga undervisningen i frågor och svar utgöra det hufvudsakligaste medlet att utvidga och befästa lärjungens insigter»* och tillika gifva lexor endast efter, såsom orden lyda, *»tillräcklig förberedande behandling»*. I stället för, såsom skolstadgan säger, att *»läroboken vare hufvudsakligen ett hjälpmedel att fästa i minnet hvad som redan blifvit uppfattadt»*; att *»ej må lexor eller öfver hufvud hemarbeten föresättas lärjungarne utan tillräcklig förberedande behandling»*; att *»hemlexor må i de nedersta klasserna sparsamt begagnas och endast småningom ökas, i den mån lärjungens kropps- och själskrafter utvecklas — — —»*, så har läroboken fått intaga lärarens plats såsom lärjungens hufvudsakliga undervisare, lexor och hemarbete måste föreläggas honom utan tillräcklig eller ens någon förberedande behandling, och hemlexläsning har blifvit hans dagliga sysselsättning allt ifrån första inträdet i läroverken. Lärjungens arbetsdag sväller i många fall ut till 10, 12 ja, flera timmar. Att ett så långvarigt, ensidigt och stillasittande arbete inom hus icke kan vara nyttigt och helseosamt för ungdomen, torde för vanligt människoförstånd vara lätt begripligt. Också hafva följderna af detta onaturliga studiearbete ej uteblifvit. De visa sig på flera sätt. Ungdomens svaga och sjukliga utseende vittnar allt för tydligt, att det föreligger en farlig och förderfbringande ansträngning. Föräldrars och målsmäns bittra och ekonomiskt

dyra erfarenhet om ungdomens underbetyg och qvarsittande i klasserna peka på, att undervisningsplanerna ej lyckats hålla sig alldeles fria från det moderna sportraseri, som våra dagar få bevittna på så många områden, äfven der, hvarest man hoppades, att sunda förnuftet och känslan skulle tala så högt och kraftigt, att de hölle detta nutidens lyte helt och hållet afvisadt.

Ungdomen har för sin helsa och utveckling ett oafvisligt vilkor af mera vistelse och rörelse i fria luften, än studierna nu tillåta. I stället för att genom de stora läsefordringarna åsidosätta detta af naturen föreskrifna behof, borde tvärt om uppfostran, af kärlek till ungdomen, tillägna sig det såsom en af sina viktigaste bestämmelser. Den allra obetydligaste kännedom af naturens lagar låter oss veta, att man ej ostraffadt bryter mot dem. Men undervisning i naturvetenskapen är ju satt i yttersta rummet, och en af följderna deraf torde vara elementarläroverkens onaturligt uppjagade läsefordringar, som allt mer och mer skilja undervisningen från läroverksstadgans begrepp och tal om dess äfven uppfostrande innebörd.

För farorna af en så lång, ensidig arbetsdag, som ungdomen vid elementarläroverken nu i många fall få underkasta sig, skulle väl inga föräldrar vilja utsätta barnen; men läraren, hvilken enligt 114 § läroverksstadgan »företräder faders ställe», tvingas genom de allt för drygt tilltagna undervisningsplanerna, kanske mången gång med svidande hjerta, att göra det.

Ingen kan högre än jag skatta lyckan och fördelen af upplysning och vetande, men jag får dock deraf ej förblinda mig att ej inse, det den största lycka och vilkoret för allt arbete och framåtskridande på alla lofliga områden har varit, är och varder helsans ovärderliga egande.

Sedan jag vågat påpeka de efter min uppfattning mindre lyckligt avvägda läsefordringarna på och deraf härflytande följder för lärjungarne vid elementarläroverken och dess målsmän, djerfves jag äfven något vidröra sjelfva undervisningen derstädes.

Hvad då religionsundervisningen beträffar, torde af samvetsskäl det allmänna obligatoriska kunskapsmättet ej böra omfatta mera än Luthers lilla katekes, utvecklingen af sedelagen och möjligen äfven om bönen. Af grannlaghet mot ungdomen och dess målsmän bör staten öfverlemna åt dem att vidare sörja för en sådan undervisning i detta ämne, som bäst tillfredsställer och lyckliggör det andliga behofvet på detta område. Om vid de dagliga morgonbönerna, som böra försiggå alla sju dagar i veckan, ett kapitel, en sida eller ett blad af bibeln läses för hvarje dag, så medhinnes på ett enda år omkring 235 kapitel,

sidor eller blad och för en femårig elementarläroverkskurs 1,175 stycken. Frånräknar man de apokryfiska böckernas 150 kapitel, skulle gamla testamentets öfriga 929 och nya testamentets 260 kapitel kunna blifva genomgångna under en femårig studietid, hvilket väl vore den fullständigaste och mest renläriga religionsläsning, som kunde föresättas ungdomen. Att det med en svårbegriplig, viss ålderdomlighet preglade språk, hvarpå bibelöversättningarna nu äro utskrifna, ej vore lämpligt för ungdomens öra och uppfattning, är ju helt naturligt. Men inom våra landamären torde ej vara omöjligt att finna en person, som kunde och ville översätta för såväl skolornas räkning som för allmänt begagnande denna viktiga bok på ett allmänfattligt, tidsenligt, rent och skönt språk. Derigenom skulle lärjungens öra invänjas från första inträdet i läroverket vid ett lättfattligt, oblandadt och vackert modersmål, hvaraf han sedan komme att hafva nytta i framtiden. Läses sjelfva bibeln, så blir naturligtvis all s. k. biblisk historia öfverflödig. För dogmatik och kyrkohistoria finnes näppeligen skäl att anslå någon tid. De äro ju helt och hållet specialämnen, och fråga kan vara derom, huru vida det är rätt att inviga den unge i dessa ämnen, som bära vittne om, huru olika meningsbrytningar, hat, förföljelse, de grymmaste tortyrer och de blodigaste krig befläckat och vanärat dem, som gifvit sig ut för att bekänna och tillhöra fridens och kärlekens sköna och milda religion.

Knappast på något undervisningsområde torde man ha försyndat sig mot naturen så allvarligt som på det språkliga. Alla veta vi, huru naturen har anordnat för att barnet skall lära modersmålet. Det sker ju dels genom att lyssna till huru andra tala och dels genom samtal, men ej genom böcker. Huru går det nu till i skolorna vid språkundervisningen derstädes? Lemnar läraren genom samtal med lärjungarne språkkunskapen åt dessa? Nej, det naturliga sättet begagnas icke. Deremot nyttjas, såsom vi alla veta, en tillkonstlad och mycket besynnerlig metod. I händerna på lärjungarne sättas en tysk, en fransk och en engelsk s. k. grammatika, hvardera med omkring några hundra regler och lika många undantag. Nu är meningen, att ungdomen skall inlära alla dessa regler och alla dessa undantag och med dem i hufvudet försöka att tala, skrifva och översätta de främmande språken. Att detta icke kan lyckas äfven med all den ansträngning, all den minneslexläsning och all den tidspillan, som nu offras, att på så sätt förvärfva några verkliga, praktiska språkinsigter, derom vittna hela vår skolungdoms jemförelsevis obetydliga och oanvändbara språkkunskaper och jag tror äfven till en del lärarnes sjelfva. Förfaringssättet är naturvid-

rigt och kan således ej ha några goda, några välsignelserika följder med sig.

Öfversättningarna från ena språket till det andra röra sig vid skolorna nu vanligen omkring sådana ämnen, som ej blifva föremål för samtal, när t. ex. en utlänning, hvilken såsom resande uppehåller sig i vårt land, vill tilltala eller fråga någon om någonting, eller när vi såsom resande eller emigranter vistas i främmande länder och behöfva förskaffa oss upplysning om hvarjehanda. Och fråga torde vara derom, huru vida den anspråkslösa uppgiften af en enkel brevvetxling på utlandet för mången yngling med mogenhetsbetyg kan aflöpa i öfverensstämmelse med det främmande språkets kraf och fordringar. Hvilken nytta skulle ej en resande svensk hafva, om han redan under öfversättningsstunderna i skolsalen blefve något förtrogen med sevärheterna på det andliga och materiella, på konstens och industriens områden i de länder, dit hans vägar kunde komma att gå. Mycket af instruktivt värde kan för den, som aldrig blifvit uppmärksamrad derpå, men som vore i tillfälle att dermed göra bekantskap, nu gå förloradt.

Språkundervisningen torde böra helt och hållet förändras och förenklas, hvarigenom den ej bör taga i anspråk så lång tid, som den nu fordrar, men det oaktadt lemna en nyttigare behållning i förmågan att medelst tal och skrift något meddela sig med andra genom det främmande språket. De kunskapsmått af de utländska lefvande språken, som skolan kan gifva, böra till hufvudsaklig del inläras på samma sätt, som modersmålet inhemtas. Det är den naturligaste och följaktligen den enklaste, bästa och mest fruktbarande metoden. Att inlära lefvande språk efter böcker är helt enkelt omöjligt. Ett lefvande språk förutsätter lefvande varelser, som meddela sig med hvarandra. Men en bok, huru den än må vara affattad, är ej och varder aldrig en lefvande varelse; den är och förblir ett olefvande ting. Bäst torde vara att begagna henne i enlighet med skolstadgans uppfattning om läroboken, då det heter i 2 mom. af 116 §: »*Läroboken vare hufvudsakligen ett hjälpmedel att fästa i minnet **hvad som redan blifvit uppfattadt;***» — — Mången lärare i de moderna språken har efter kanske 15, ja, 20-årigt bokstudium af dem nödgats vidtaga den säkraste utvägen, som för närvarande finnes att lära lefvande språk, nemligen att begifva sig till det främmande landet och der genom att höra språket talas och genom samtal inhemta detsamma. Ett språk inläres ej blott genom ögat ur böcker, utan äfven genom örat, som hör det talas, och språkets finaste, mest karakteristiska och egendomliga skiftningar uppfångas genom hörselorganen, hvilka jemte talförmågan just äro de människans förmö-

genheter, hvarpå språkkonsten har sin grund och förutsättning. Den olycklige döfve är äfven den stumme.

Likasom undervisningsmetoden i språk vid våra elementarläroverk ännu fortgår på en svår, knagglig och mycket villsam väg, så ledes äfven undervisningen i historia i en sådan riktning och på sådana vidder, att anledning gifves till den önskan, att något enklare på detta tånjbara ämnes område kunde anses vara nog och till fyllest.

En lärobok för historieundervisningen vid elementarläroverken behöfver ej vara så detaljerad som den historielärobok, hvilken är afsedd för special- eller högre sjelfstudier.

En nations historia bör omtala de märkligare händelser, som under tidernas lopp inträffat och haft inflytande på nationens utveckling, på dess framåtskridande i andligt och materielt hänseende. Ser man nu efter i en af våra dagars elementarläroböcker i svenska historien, finner man, att jemte berättelserna om de viktigaste tilldragelserna är läroboken öfverlastad med en mängd uppgifter och omtalanden, som synas vara af högst tvifvelaktig betydelse för det praktiska lifvet att veta, känna och minnas.

Så finna vi i »*Lärobok i fäderneslandets historia för skolans lägre klasser*» t. ex. omtaladt från unionstidens första dagar, då Magnus Eriksson var konung i Sverige, huru han vid sin eriksgata genom landet aflyste trädomen i hela riket och derigenom inristade ett det vackraste och dyrbaraste minne på vår historias blad. Men sedan författaren omtalat detta minnesvärda åtgörande och tillika fäst uppmärksamheten på, att vi från denne konungs dagar ha att minnas, det Sveriges första allmänna landslag då utarbetades, öfvergår han till berättelsen om en öfverspänd, spiritistiskt anlagd, andeskådande qvinna, den s. k. heliga Birgitta, och omtalar, att hon var af förnäm börd, att hon blef gift vid unga år med en af landets stormän, huru hon redan som barn haft syner och uppenbarelser, att hon förde ett strängt och verldsförsakande lefnadssätt, bar tagelskjorta närmast kroppen och lät hvarje fredag droppa smält vax på sin blotta arm, att hon var skriftställarinna, att hon lät anlägga Vadstena kloster, blef enka, dog i Rom vid 70 års ålder och blef af påfven förklarad för helgon.

Det torde knappast, hvarken för »*den medborgerliga bildningen*» eller för »*grundläggningen af vetenskapliga insigter*», hvarom skolstadgan talar, vara nödvändigt, att ungdomen i skolans lägre klasser tvingas att inlära sådana historier som den om den heliga Birgitta. Det tyckes, som om dylika berättelser vore lämpligare såsom läsöfningar och ej som minneslexor.

När en välment läroboksförfattare låter en mängd konungliga, furstliga, andligt och verldsligt höga personers namn med födelse-, tids- och dödsår framträda på lärobokens blad, fordrar han mera af ungdomens minne, än hvad som torde vara billigt och nödvändigt. De ungas minnesförmåga bör tagas i anspråk för mera verkligt och nyttigt vetande. Dessa minneslexor af namn och årtal sakna den gedigenhet och innebörd att de kunna hålla sig kvar i minnet. När examen har blifvit tagen, äro de genast på flykten.

En ytterst betänklig sida i den historiska undervisningen såväl från bok som mun är den ensidiga, vanställande, sanningsrädda skildringen af de ohyggliga, mörka tilldragelserna i mensklighetens historia, som fått benämningen krig. Dessa böra framställas i all sin råa, ohyfsade och människoförnedrande form. Men vi hafva nu läroböcker, i hvilka vi finna, att till och med anfalls- och eröfringskrig på ett lätt-sinnigt och tadelvärdt sätt klanderfritt, ja, till och med berömande omtalas, under det att de vilda slagskämpar, som ifrigast deltagit i krigen och gjort sig mest bemärkta der, upphöjas till s. k. hjeltar och framhållas såsom stående högt öfver de människor, hvilka i nyttans fredliga värf slita ut sina bästa krafter. I stället för att framställa och uppmuntra till stridens, bör historieundervisningen likasom all undervisning preglas af fridens människovärdiga evangelium. Jag söker stöd härför i skolstadgans 114 §, der det säges: »Sorgfälligt befordre läraren lärjungarnes förkofran i gudsfruktan, sedlighet, — — —, och besinne der-vid alltid, att till det mål, som han vid lärjungarnes ledning bör hafva i sigte, förer han dem säkrast genom eget föredöme.» Illa skulle väl föräldrar anse läraren fylla sin plats, om han lemnade ungdomen sådant föredöme, att han anföle sin nästa och beröfvade denne hans tillhörigheter. Strafflagen skulle icke heller låta sådant opåtaladt få hända. Om nu ett anfalls-, ett eröfringskrig med deri uppträdande personer framställes för de unga antingen genom läroboken eller från lärarens mun såsom tillbörliga, rättvisa, tillåtna och beundransvärda, så blir det ett gillande af just sådant i stor skala, hvarifrån föräldrar med yttersta omsorg söka bevara de unga, och som skulle blottställa den enskilde för strafflagens allvarliga påföljder, och omöjligen kunna inbegripas under begreppen gudsfruktan och sedlighet.

En lärobok i svensk historia kan af en förständig och praktisk författare inskränkas till en bok af obetydlig storlek. Vid studiet af modersmålet kan till innanläsningsöfningar användas väl skrifna berättelser, hufvudsakligen ur vår egen historia, om vårt land och dess folk, men äfven sådana, som äro hemtade från den allmänna historiens mång-

faldiga, i det stora hela till innehållet lika, men dock skiftande blad. Meddelas undervisningen i historia genom en kortfattad lärobok och för öfrigt genom berättelser, hvilka tillika äro öfningar för modersmålet, så bör hälften af den nu för historieundervisningen anslagna tiden vara tillräcklig för dessa studier vid elementarläroverken.

De återstående 4 läroämnena, modersmålet, geografi, matematik och naturvetenskap, äro de ämnen, inom hvilkas områden de flesta af det praktiska lifvets dagliga spörsmål infalla frågande och spörjande.

Att studiet af modersmålet fått vika för studiet af främmande språk, torde ha sin förklaring i det svenska nationalfelet, som framför det egna sätter det främmande, det utländska. Tiden bör nu vara inne att vi fria oss från detta fel; att vi med kärlek och vördnad omfatta det språk, som naturen gifvit oss till modersmål, fullkomna oss deri, så att vi med färdighet och rättighet kunna begagna oss af detsamma så väl i tal som skrift.

Vid universitetet och i tidningspressen har det under senare åren varit en språksport att framställa historier, dels hemtade från folkets egen mun, dels diktade, dels i bunden och dels i obunden form, på ett språk, som kallas landsmål. Visserligen ha dessa historier och detta landsmålsspråk mången gång vunnit stundens flygtiga löje, men de ha tillika en allvarlig innebörd, då de visa oss nödvändigheten att med den allra största omsorg i tal och skrift vårda och omhulda vårt sköna modersmål, hvilket eljest lätt under hvardagslifvets många och tunga bestyr vanställes och påklutas den ena brokiga förklädnaden fulare än den andra.

Åt modersmålets studium vid elementarläroverken bör därför egnas mera tid, mera omsorg och kärlek, än hvad hittills varit förhållandet.

De geografiska studierna, som böra ske efter karta och jordglob med geografiska läroboken som bihang, böra först omfatta vårt eget land och sedan så småningom utsträckas till alla med säkerhet kända delar af jorden. Detta studium tager i anspråk så mycken tid, som redan nu är anslagen och som kan offras för detsamma.

De matematiska studierna äro af synnerlig vigt och betydelse för det praktiska lifvet. Tillräckligt med tid bör därför egnas åt detsamma.

Hvad naturvetenskapen beträffar, är den för det praktiska och dagliga lifvet af den allra största vigt och betydelse. Den tid, som under studieåren kan anslås för densamma, blir, huru riklig den än må tilltagas, dock allt för ringa, så att endast det allmännaste af de olika

naturvetenskapsgrenarne kan bli föremål för studierna. Här sättes lärarens skarpsinnighet och förmåga på det allvarligaste prof, då det varder hans sak att skilja det väsentliga från det oväsentliga, det hufvudsakliga från bisaken, det nödvändiga från det mindre nödvändiga, det instruktiva från det mindre lärerika o. s. v., ehuru det, strängt taget, i naturen ej kan förekomma något annat än det, som är väsentligt, hufvudsakligt och nödvändigt.

Blefve dessa antydda reformer i undervisningen genomförda: de latinska, grekiska och filosofiska studierna förvisade från elementarläroverken; studierna af de lefvande språken i väsentlig mån förändrade och förenklade, så att de, i stället för att nu vara ett inlärande af en mängd mer eller mindre besynnerliga regler och undantag, blefve fruktbarande för det praktiska lifvet i så fall, att lärjungen vid behof kunde i tal och skrift på ett enkelt språk meddela sig med främlingen; studiet af historien rensas från ofruktbara minnesbelastningar; studiet af religion inskränkas till Luthers lilla katekes, utvecklingen af sedelagen och bönen, men grunden för vår religion eller bibeln genomgås vid de dagliga morgonbönerna; kunskapsmättet i geografi bibehållas vid det nuvarande; men undervisningen i modersmålet, matematik och naturvetenskapen om möjligt något ökas, så skulle kursen vid elementarläroverken kunna inskränkas till ungefär 6 år eller ungdomstiden 9—15 år. De ynglingar, som så önskade, hade då äfven hunnit att konfirmeras och vore, efter att under 6 år ha åtnjutit en förständig och klok undervisning vid elementarläroverken, försedda med nödortfig underbyggnad samt i lämplig ålder för utträde till det praktiska lifvet, der de på de olika lefnadsbanorna finge börja lifvets allvarliga strid för tillvaron. De ynglingar deremot, som önskade fortsätta studierna vid specialläroverk eller universiteten, hade äfven de nödortfiga förkunskaperna och den lämpliga åldern inne.

Genom dessa anordningar skulle den tid, som nu åtgår för genomgående af elementarläroverken, kunna minskas med flera år; de kunskaper, som meddelades, blefve till nytta för det praktiska lifvet; och ungdomen, föräldrar och målsmän erhöle den mesta och bästa valuta för de dryga omkostnader, hvilka så väl staten som de sjelfva få vidkännas. Något dyrbart qvarsittande i klass eller afdelning skulle då sällan ifrågakomma, om läraren meddelade det kunskapsmätt, som läroverket genom honom åtagit sig att årligen lemna.

På grund af hvad jag tagit mig friheten här ofvan framställa och motivera vågar jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen i skrifvelse till Konungen underdånigst anhåller om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till reformering af undervisningen vid våra elementarläroverk i den riktning, som här framhållits och hvars hufvudsyften äro:

de döda språkens och filosofiska propedeutikens uteslutande från undervisningsämnena vid elementarläroverken;

mera praktisk undervisning i de moderna språken; inskränkning i det historiska studiet; bättre tillgodoseende af undervisningen i modersmålet och naturvetenskapen; samt lärotidens begränsning till 6 årskurser, efter hvilken tid lärjungen bör få aflägga s. k. mogenhets- eller afgangsexamen, grundad på de kunskapsmått, han på den tiden hunnit förvärfva.

Stockholm den 20 januari 1896.

Gustaf Bäckgren.